

Idylle.

vuile rommel en er is iets eigenaardig huise-lijks, wat je in gestichten overal vindt in de afdeeling voor vrouwen.

De slaap-zalen zijn groote, holle, leëge en wel zindelijke ruimten, die bij dag natuurlijk een veel ordelijker indruk maken dan het dag-verblijf, maar even triest, met lange rijen dicht-opeen-geschoven kribben, bijna zonder ruimten naast elkaar, vaal-vuil-gekleurd, zoodat je onwillekeurig vraagt, waar toch ter wereld men die verf heeft vandaan gekregen. En ook daar voel je de huilende ellende in je keel naar boven kroppen, als je het gevoel voorstelt van 's morgens dáár te moeten wakker worden, na een nacht van slapen in de bedorven, dompe atmosfeer van zooveel menschen, wanneer je denkt aan het onrustig, schrikvisioenend droomen van zooveelen, aan het elken ochtend weêr beginnen van denzelfden leëgen, eentonig-loomen dag, waarin maar één verschil is met de andere dagen, namelijk, dat het middag-eten anders is en dat hij nader tot den volgenden dag van uitgaan brengt. En telkens kom je op een groot portaal of in een vreemden, af-gesloten ganghoek, waar het geheimzinnig stil is en je door het zachte suizen van de rust alleen van heel ver even het dof geluid hoort van het dicht-slaan van een deur of het gedempt gepraat van een paar stemmen op de binnenplaats, zoodat je het gevoel krijgt of je eindeloos ver gescheiden bent van menschen-drukke. Maar dan op eens, met niet meer tusschen-ruimte dan een nauw en duister gangetje, sta je in een werk-zaal, waar een paar oude, nog niet heelemaal gesleten mannetjes aan weef-getouwen werken, om zoo nog een paar stuivers in de week bij te verdienen en waar het heen en weêr gekletter en geklap van de machines je op eens herinneren waar je je bevindt. Zoo zijn er nog een matten-makerij en nog wat werkplaatsen, ook voor vrouwen, maar heel veel is het niet, omdat de meeste van die menschen of geen ambacht kennen, of te oud en te geleten zijn, om met hun vroeger ambacht voort te gaan. Maar waar je komt of gaat, op alles hangt een waas van desolatheid, van melancholie, van matte vreugdeloosheid, iets niet te definiëeren afgeleefds, waardoor

je steeds de neiging voelt om stil te huilen.

Misschien is het er niet zoo erg als ik het zie en altijd heb gezien en komt het, doordat de indruk, dien ik heb gekregen den eersten keer, dat ik er ben geweest, me tot op dezen dag is gebleven. Het was een regen-duistere, vroege winterdag, zoo'n dag waarin het donker blijft van dat de zon heet op te gaan tot aan den avond en waarin één lange ziepeling van regen gestadig uur na uur in traage taatheid van de grauwe wolken druipt. De duisterende droefheid druilt in klamme kilte van den hemel, zij druppelt van de kale, zwarte boomen in de modder-plassen op den grond, ze kleeft in wazig, dampig misten aan de dommelende gevels van de huizen, zij hangt beweegloos op het water van de gracht en schemert alles tot een spokige, onduidelijke schimmigheid, waarin je zelf beweegt en alles om je heen bewegen ziet als in een verren droom. Al in den vroegen middag is het beetje licht gesleten en verbruikt en wordt het avond-donker door de regen, die nu sneller, dichter klettert, meêgedragen naar beneden, waar alles in een stille doodscheid doezelt, tot eindelijk het licht van de lantaarns een moeilijk schijnsel in die grauwegale dofheid kleurt. Het was zoo'n dag, waarin je het gevoel hebt of het nooit weêr licht kan worden en of het nooit gebeuren kan, dat weêr de wolken weg zijn en de lucht weêr blauw wordt en de zon op nieuw zal schijnen. Je ziet zoo'n dag je leven als één lange, radelooze demping, zonder illusie of verwachting van iets moois, zóó eindeloos leeg, dat al het grijs nog grauwer wordt en alles om je heen je neêr-drukt in een moewe, matte, loome machteloosheid. Op zoo'n middag ben ik, in den vroegen schemer, voor het eerst in het armenhuis geweest.

Nooit heb ik zooveel grauweid bij elkaar gezien! Het was er alles grauw. De menschen, die er lusteloos en vervelend zaten en bewogen, het dof gedruisch, dat als een nevel in de zalen hing, het schijnsel, dat van buiten door de hooge vensters zakte en alles liet vervagen tot een schimmig en onduidelijk visioen, de gangen en portalen, waar in de loode stilte het stage, zachte stralen van den